

R 2017
NA 2490/2006

5

Kedves Orsi!

Ne haragudjon a hosszú hallgatásért. Ezeregy okát felsorolni nem érdemes. A gyermekjátékokról nem feledkeztem el. Fogadja most szívesen a halottbúcsuztatókat. Viszonyzásul nem kérek semmit, csak az Erzsike, a feleségem, kérését tolmácsolom. Érdekli a babák készítésének fortályai, a babák leírása - minden, ami velük kapcsolatos. Ha tudna valamilyen anyagot küldeni, köszönettel fogadnánk.

Szeretettel köszöntöm.

Nagyberki, 2005. december 11.

Erzsike

R 2017

NA 2490/2006

g

NAGYBERKI ÉS KISBERKI HALOTTBÚCSÚZTATÓK

1.

Egyházi búcsúztatók

A temetéseket a római katolikus vallás szertartásainak megfelelően végezték. A búcsúztatókat a kántor írta és mondta el.

*

Mlinkovics Vince

/1910-1985/

A tisztes kor, hosszú élet nagy isteni kegyelem,
Főleg ha a hit sugara ragyog át az életen.

Köszönöm óh kegyes Atyám e szép hosszú életet
Nem féltém már a haláltól síromba békén megyek.

S ne sírjátok, hogy letettem 84 év keresztjét,
Vigyetek ki párom mellé, hogy ott nyugodjak békén,
Ahol nem fáj az öregség, nyomasztó fáradt terhe,
Meggzúnik ott a szenvedés s végnapjaim keserve.

Isten Véletek lányaim, vőim, kis unokáim,
Szerető unokamenyem kicsi dédunokáim,
Türelmes gondozásotokért s mit értetem tettetek
A jó Isten áldásával fizessen meg Tinéktek.

Isten véletek lányaim, unokáim s két vejem
Szerető kis dádunokám kedves unoka menyem,
Meggköszönöm jóságtokat, s amit értezm tettetek
Az Úr Isten áldásával fizessen meg Tinéktek.

S áld meg Uram búcsúzásul összes jó rokonaim,
Valamennyi ismerősöm és kedves szomszédaim,
akik engem elkísértek végutakra engemet
Ajánljátok az Úr Isten irgalmába lelkenet.

Felvidéki rokonaim, halálomnak hírére
Imátkozzatek érettem, hogy nyugodjam békében.

Végül hozzád kiáltok fel szomorú végórámon,
Bocsássad meg vétkeimet Oh megváltó Krisztusom,
Szenvedésed érdeméért vidd a mennybe lelkemet,
Szent nevedben nyugtassad el megfáradt szívemet.

R 2017

NA 2490/2006

B

-. -

A csehszlovákiai Felvidékről, Naszvaáról telepítették 1947. február 20-án Kisberkibe. 1959-ig saját, juttatott földjén gazdálkodott. 1959 márciusától a nagyberki mezőgazdasági termelőszövetkezet tagja volt, nyugdíjasként is.

*

Sturm Mária
/1967-1986/

Halál, Halál Te kegyetlen kezed mennyi bűt fakaszt,
Hány könnycseppünk hull miattad ki számlálhatná meg azt
Innen is óh elraboltad a szülőknek reményét
Sűrbe döntéd e kis család nyugalmát békéjét.

Isten Veletek én drága édesanyám s jó apám,
Akik életemet adtátok s gondot viseltetek rám,
Megköszönöm jóságotokat kérve az eget Urát
Adjon fájó szíveteknek lassan békés megnyugvást.

Kedves Öcsém, jó nagymanám, összes kedves rokonok,
Berátnőim s mindazok kik koporsóm körül álltok,
Köszönöm, hogy nagy részvéttel elkísérték síromba
Ajáljátok szegény lelkem az Úrnak irgalmába.

Halottaknak napja jön most virágos lesz minden sír,
Minden fejfát és keresztet virágkoszorú díszít,
Nyugodj e virágtengerben, mint mennyasszony csokorban
Lelked pedig örvendezzék ott fenn az égi honban.

-. -

Női fodrász volt. Autóbalesetben, utasként halt meg Szennában.

*

Farkas Sándor
/1920-1987/

R 2017

NA 2490/2006

B

Halottak napja van virágos minden sír
Minden fejfát és keresztet koszorú díszít,
Feleserélem beteg ágyam én is egy sírhalommal
Sok fájdalmas szenvedésem örök szent nyugalommal.

Tudom Uram, megszülettünk, egyszer meg is kell halni
Örök törvény, de mégis fáj az életet itt hagyni,
Családomat, rokonokat, a sok munkám gyümölcsét
S mindazt amivel megáldott engem itt a kegyes ég.

De ki a nagy szenvedésben erőt s vigaszt nyújtottál
- Uram Jézus - s végutamra szent testeddel tápláltál,
Te adj erőt szent kezedből a halált elfogadni
S mindazoktól kit szerettem végső búcsúzást venni.

Isten veled bús özvegyem, drága jó feleségem,
Kivel 47 éven át olyan sokat küzdöttem,
Hősies ápolásodért áldjon meg a jó Isten
Oltalmazzon, vigasztaljon bús özvegyi életemben.

Édes Fiam, Drága menyem, én 2 kicsi unokám
Mit meg nem tettek értem betegségem folyamán,
Köszönöm s nyugodjatok meg, mert hisz nékem a halál
Már irgalmas megváltás volt, ennyi szenvedés után.

Jó testvérem - sógornóm és összes kedves rokonok
Betegségben látogatók, nászok, komák, szomszédok
Tagtársaim, barátaim s itt megjelent jó hívek
Köszönöm, hogy imátkozva gyászsíromba kísértetek.

Falunk szép templomában is üres maradt a helyem,
Ahol ima s énekszöveggel dicsértelek Istenem,
Most is Benned bízom Uram, vedd magadhoz lelkemet
S áldott békében nyugtasd meg megtört fájó testemet

Amen.

.-.

1951 előtt szülei, illetve saját földjén gazdálkodott. 1951-1987 között mezőgazdasági termelészövetkezeti tag volt: 1956-ig elnök, majd - rövid egyéni gazdálkodás után - tsz-kocsis, vezetőségi tag, brigádvezető, illetve nyugdíjas.

*

Havasi József
/1920-1990/

R 2017

NA 2490/2006

Elfáradtam megpihenni Hozzád szállok Istenem,
Te hivednek nagy jutalmuk szent nyugalmat adj nekem,
Az életnek baját terhét, vállaimról levevéd,
Nyugton fekszem koporsómban lelkem vágyva tör feléd.

Én is jártam az életnek tövises nagy útjait,
Bocsáss meg ha gyarlóságom olykor tán tévútra vitt,
S ami jóval elhalmoztál Hála érte Istenem,
- Megköszönöm - s földi pályám benned bízva végezem.

Most, hogy Uram visszavitted, küzdelmes nehéz éltem,
El kell vállnom földiektől s mindentől kit szerettem,
Jó fiamtól, leányomtól, menyem, vóm s unokámtól
Szomszédoktól a falutól s az összes kedves rokontól.

Áld meg őket és vigasztald, hisz idős éltem terhét
Segítettek elviselni, és hordozni keresztjét,
S mindazokat kik résztvétellel elkísérnek síromba
A lelkeért imátkozva tesznek szent nyugalomba.

És áld meg e szűk koporsót e gyászos szent ágyamat,
Nyugtasd benne fáradt testem, míg a nagy nap felvirrad
Szent kereszted érdeméért ki megváltottál minket
Értünk hullott drága véred üdvözítse lelkemet.

Ammen.

.-

1951-ig a családjá földjén gazdálkodott. 1951-től haláláig termelőszövetkezeti tag volt: 1951-1968 között elnök, majd üzemegység-, illetve ágazatvezető, és nyugdíjas.

*

A temetéseken Baji Dezső /1927-1995/ volt a kántor nemcsak Nagyberkiben, hanem Kercseligeten és Mosdóson is. 1947. augusztus 30-án telepítették családjával a csehszlovákiai Peredről Kercseligetre,

ahol a termelőszövetkezetben könyvelő volt, ebben a munkakörben dolgozott a nagyberki közös gazdaságban is. A nagyberki templomban ravatalozták fel.

R 2017

NA 2490/2006

B

2.

Társadalmi temetések búcsúztatói

A társadalmi temetések kérésének a következő okai voltak: 1. az elhunyt olyan párt és állami funkciót /vagy mindkettőt egyszerre/ töltött be, amelyhez már nem "illett" az egyházi temetés 2. az elhunyt - elsősorban a család - ateista volt 3. a visszamaradt család nem tudta kifizetni az elmaradt nagyösszegű párbért, és az egyházi temetés költségeit. Ez utóbbi nem vonatkozik a következő búcsúztatókra, illetve a temetésekre.

A ravatalozónál a községi tanács végrehajtó bizottságának titkára mondott búcsúztatót, amelyben elsősorban száraz életrajzi adatokat sorolt fel, vállán keresztbe vetve széles anyakönyvi szalaggal. A sírnál a tanácselnök mondta el az előbbinél rövidebb, érzelmekre ható búcsúztatóját.

A szertartás előtt hosszú percekig gyászzene szólt magnóról halálán a beszédek alatt, a sír behantolásának befejezéséig. Varga Szabó Sándor iskolaigazgató temetésén a keposvári járási pedagógus énekkar is szerepelt, ő is tagja volt az énekkarnak.

*

Nyers Gyula
/1907-1976/

Két olyan perc van az ember életében, amelynek bekövetkezése ellen önmaga nem tehet semmit. A születés és a halál percei ezek. A születés percében jogot kapunk az élethez: az öröm és a bánat állandó elviseléséhez; és mindezek gyümölcse, keserű gyümölcse a halál, amelyről azt mondják, hogy igazságos.

Ha igazságos lenne, akkor Gyula bácsinak nem kellett volna ilyen hirtelen, 69 éves korában itt hagyni a családot, az elvtársait, az embereket, akikért élt és dolgozott.

Korán megismerte a munkát, korán kellett megismernie a munkát, mert gazdasági cselédként dolgozott a felszabadulásig.

A felszabadulás után tudta meg, hogy hova kell állnia: hol a helye. Harminc évvel ezelőtt lett tagja a pártnak.

A legkritikusabb időszakban lett a község egyik vezetője: tanácselnöke. Abban az időben senki sem tudta volna jobban megoldani az akkori feladatokat.

Az ellenferradalom után az elsők között lett tagja a munkásörtségnek, pedig akkor már 50 éves volt. Most tudjuk, hogy akkor példát mutatott.

Az utóbbi években ritkábban találkoztunk. "Hogy" van, Gyula bácsi? - kérdeztük mi, fiatalok, aztán siettünk tovább, mert mindig sietős a dolgunk. Talán jó lett volna megvárni a választ...

Vajon joga van-e az embernek az emberi élet természetes végéig élvezni munkájának lassan ért gyümölcsöt?

Joga van, de az élet törvényei nem törődnek az emberi joggal. Most még a baleset is segítette a természet törvényének.

Az utolsó útnak is a végéhez értünk, Gyula bácsi: véget ért az örömök és a bánatok, az eredmények és a problémák örök ellentéte, kavargása - búcsúznunk kell.

Akkor is nehéz a búcsú, ha csak napokra, hetekre vagy hosszú évekre távozik el tőlünk valaki, ilyenkor is nehéz a búcsú, pedig tudjuk, hogy aki elment, az visszatér.

Nehéz a búcsúzás, mert az utolsó útról nem lehet visszajönni sohasem. Ezt az utat senki sem kerülheti el - ezért is nehéz búcsúzni.

Az elvátrai, a pártvezetőség, a termelőszövetkezet valamint a községi tanács vezetői nevében is búcsúzom, akik elkísérték erre a hosszú-hosszú útra. Tudom, hogy könnyes a szemük, s ezek a könnyek: a felnőtt emberek könnyei mindig nehezek voltak, most is azok, mert tudják, hogy az életnek ezt a törvényét sem lehet megváltoztatni.

Néhány pillanat múlva hantok hullanak a sírba, néhány perc múlva kis domb emelkedik a sírgödör helyén.

Nincsen innen visszatérés.

Gyula bács, nyugodjon békében.

Nagyberki, 1976. január 22.

--

1950-1954 között a Nagyberki Községi Tanács végrehajtó bizottságának elnöke volt. Autóbaleset következtében halt meg: elütötte egy személygépkocsi.

Hankai Béla
/1955 - 1979/

R 2017

NA 2490/2006

B

Tisztelt Gyászolók!

Szeretett Hozzátartozók! Ismerősök!

Két olyan perc van az ember életében, amelyek közül egyik ellen sem tehet semmit. A születés és a halál percei ezek.

Születésünkkel jogot kapunk az élethez: az öröm és a bánat állandó elviseléséhez, s mindezek gyümölcse, keserű gyümölcse a halál, amelyről azt mondják, hogy igazságos. Pedig nem az. Ha igazságos lenne, akkor most, Béla, édesanyádnak és édesapádnak nem kellene itt állni koporsód és sírod mellett; ha igazságos lenne, akkor testvéreid szívét nem szorítaná a fájdalom. Ha igazságos lenne a halál, akkor még sokáig dolgozhattál volna a magad és a családot boldogságáért. Nincs igazsága a halálnak csak az, hogy mindannyian meghalunk egyszer.

Ebben a faluban születted, Béla. Szülőfalud földjébe kerülsz örök nyugalomra. Annak az iskolának a közelében léptél szövetségre a halállal néhány héttel 24. születésnapod előtt, ahol rövid életed legszebb éveit töltötted: a felhőtlen boldog gyermekkort. A legutóbbi években itt is dolgoztál, szülőfaludban, itt voltak barátaid, akik soha nem felejtenek el. Itt akartad megalapozni a jövődet, a boldogságodat is. Nem sikerült.

Halalod híre mindenkit megdöbbsentett. Senki nem akarta elhinni. Nagyon sokak szemét pedig elfutotta a könny. Szüleid sem tudták elhinni, és testvéreid sem tudják elhinni, hogy meghaltál - most sem hiszik. Nem hiszik, hogy ezután a te ágyadból reggelenként nem kel föl senki, nem indul munkába, és este már nem térsz haza. Soha nem térsz haza.

S most búcsúznunk kell, mert az utolsó út végéhez értél. Részedre véget ért az örömök és a bánatok, az eredmények és a kudarcok harea. Örökre véget ért.

Akkor is nehéz a búcsúzás, ha hetekre vagy évekre távozik el tőlünk valaki, pedig tudjuk, hogy visszatér. Különösen nehéz, ha a viszontlátásra semmi remény nincsen. Ilyenkor egy kicsit befelé fordul az ember: keresi az élet értelmét és rájön arra, hogy az élet egyszeri és megismételhetetlen - ezért csodálatosan szép! Ilyenkor magyarázatot keres az ember az elmúlásra is, az életnek erre a megdöbbsentő törvényére. A végső búcsúzás ezért is nehéz.

Először had búcsúzzam a szüleid nevében a költő szavaival:

Napfény, hogyan tudsz ragyogni?
Csillag, miért tudsz fényleni?
Mennyég, hogyan tudsz kéklenni?
Az én fiam halott!

R 2017

NA 2490/2006

Ⓝ

...

A nap megálljon /.../
és legyen minden hideg, zord, sötét,
dermedjen meg a szálló idő is,
mert lehunyta élő, sugárzó szemét
a fiam.

/Várnai Zseni: Halott/

De kár, hogy nem halloéd édesanyád szavait, amit csak a költő tudott leírni. De kár, hogy nem látod édesapád keserűségét. De kár, hogy nem érzed e szavak súlyát, Béla!

A testvéreid nevében is búcsúzom, akik ezután is szeretnek téged, hiszen szerettek eddig is.

Rokonaid és hozzátartozóid nevében is búcsúzom, emlékedet ők is megőrzik.

Barátaid is itt állnak sírod körül, akikkel együtt faloltál, táncoltál. Most nem tudnak mindannyian szólni hozzád, ezért az ő nevükben is búcsúzom.

Munkatársaid is elkísértek utolsó utadra, az ő szemük is könnyes.

Néhány pillanat múlva hantok hullanak sírodba, néhány perc múlva kis domb emelkedik sírgödöröd helyén: az utolsó útnak is a végére értél. Nincsen innen visszatérés sohasem. Nyugodjál békében.

Nagyberki, 1979. február 8.

.-.

Öngyilkos lett.

*

Csonka Károly
/1915-1979/

Tisztelt Gyászolók!

Vekem jutott az a szomorú megbízatás, hogy a mindannyiánk által ismert és szeretett Csonka Károly koporsója mellett elmondjam a búcsúzás szomorú szavait.

Pár hét múlva lesz tizenegy éve: akkor is itt voltam a temetőben, akkor is temetni kellett, temetni Karcsi bácsinak azt a fiát, akít

éppen úgy szeretett, mint a többi gyermekét, aki akkor mégis a legdrágább volt, hiszen örökre elveszítette.

Ezért is nehéz a búcsúzokodás, hiszen akkor is tudtuk, most is tudjuk: a viszontlátásra semmi remény nincsen. Ilyenkor egy kicsit befelé fordul az ember: keresi az élet értelmét, és magyarázatot keres az elmúlásba, az életnek erre a szomorú, kegyetlen törvényére. Keresés közben rádöbbenünk arra, hogy az élet egyszeri és megismételhetetlen - ezért csodálatosan szép! Rádöbbenünk arra, hogy két olyan perc van az ember életében, amelynek bekövetkezése ellen ön-maga nem tehet semmit. A születés és a halál percében jogot kapunk az élethez: az öröm és a bánat állandó harcának elviseléséhez, és mindezek gyümölcse, keserű gyümölcse a halál, amelyről azt mondják, hogy igazságos.

Az, hogy mindenki meghal, valóban igaz. De mi abban az igazság, ha földbe teszünk egy édesapát, akinek dícsérő vagy feddő szavára mindig szükség van, mert a szülői szót pótolni nem lehet. Nincs igazsága a halálnak. Csak az életnek van igazsága.

Az utóbbi években mi, fiatalok ritkán találkoztunk Karcsi bácsival. Hogy van? - kérdeztük néha, aztán siettünk tovább, mert mindig sietős a dolgunk. Talán jó lett volna megvárni a választ is... Akkor elmondhatta volna, hogy milyen küzdelmes 29 évet élt Nagyberkiben. Elmondta, biztos, hogy elmondta volna azt is, hogy 32 éves párttagsága alatt hányszor volt ólom-nehez súlya a felelőségnek. Nehéz időszak volt ez a nemzet életében is.

Mindez nekünk, élőknek múlt. Csonka Károlynak befejezett tény, hiszen utolsó útjának is a végéhez ért.

A felesége nevében búcsúzom, Karcsi bácsi, aki mellette volt jobban-rosszban, és akinek ilyen könnyes régen volt a szeme...

S a gyerekek, eljöttek mind. Az ő nevükben is búcsúzom. Könnyes a szemük, s ezek a könnyek mindig nehezek voltak, most is azok - a felnőtt emberek könnyei. Tudják, hogy a szülői szeretetet, a gondoskodást maradéktalanul visszaadni nem lehet. Tudják, hogy a családból nem csak egy ember hiányzik majd, hanem egy édesapa, akinek segíteni-akarása, jó tanácsai mindig is sokat értek.

Két gyermeke, Karcsi és Csaba nevében nem tudok búcsúzni: itt pihennek ebben a temetőben, néhány méterre édesapjuktól - ez a néhány méteres távolság maga a végtelenség, maga az örökkévalóság.

Menye, veje és unokái nevében is búcsúzom, akik emlékét szívükbe zárják.

A testvérei, a rokonok, az ismerősök, a szomszédok nevében is búcsúzom, akik mindig szeretettel és kegyelettel gondoltak rá.

A volt munkatársai, a nagyberki és az attalai községi tanács dolgozói, valamint a nagyberki pártalapszervezet tagjainak nevében is búcsúzom, akik elkísérték ide a temetőbe.

Néhány pillanat múlva hantok hullanak a sírba: néhány perc múlva kis domb lesz a sírgödör helyén.

Nincsen innen visszatérés.

Nyugodjon békében, Karcsi bács.

Nagyberki, 1979. május 22.

-. -

Évtizedeken át a Nagyberki Községi Tanács végrehajtó bizottságának titkára volt.

*

Varga Szabó Sándor
/1923-1979/

Tisztelt Gyászolók!

Mindannyian ismerik a költő intését:

"Hazádnak rendületlenül
Légy hive, ó magyar;
Bölcsőd az s majdan sírod is,
Mely ápol s eltakar."

Te rendületlenül voltál híve a hazának: e homloknyi országnak, Sándor, bárhová is szólított a kötelesség, s ezt a hűséget most csak azzal tudja megköszönni, hogy földje magába fogad: ápol és eltakar.

"Elegendő-e a föld szeretete, a gyökérsímogatás?
Megitat-e a földre lecsorgó eső?
Ád-e enned gyökereiből a bokr, megfelezi-e
veled kenyerét?
Szól-e hozzád, megigazítja-e ágyadat a fa
- ne aludj, álmodj.
Elaltat-e, jó bölcső-e az anyaföld,
anya-e valóban...?"

Nem Nagyberkiben születél, kicsit mégis szülőfalud lett a mi falunk, hiszen 56 évadből a legtermékenyebb 22 évet Nagyberkiben él-

ted.

Az évszázados kastély falai között - ahol 21 évig dolgoztál - gyermekek százainak tanítottad a tudás varázsigéit. E régi falak között álmodtad meg az új iskolát, amely már valóság - nekünk, neked már nem létezik, pedig de sok embernek bizonyítottad a minisztertől a kőművesig: kell ez az iskola.

Nemcsak tanárként ~~vev~~veltél és oktattál, példamutató volt egész életed. Pídamutató volt a pártosságod: 1947 óta tagja voltál a pártnak. Mindennapi munkád mellett fáradtságot nem sajnálva dolgoztál az emberekért. Alapító tagja voltál a Nagyberki Községi Pártbizottságnak. Tagja voltál a párt-végrehajtó bizottságnak is. Emlékszem hártározott, világos mondataidra. Csak az utolsó ülésen volt fáradt a hangod, azt mondtad: ne haragudjatok, nem tudok többet beszélni.

Nem találtál gyógyszert a magad számára, nem találtak azok sem, akik érted és melletted fáradhatatlanul küzdöttek életedért.

Aztán egyszer csak vége. Kifutott alólunk az idő, Sándor! Elmentél közülünk. Te is tudtad, hogy ^{az}élet egyszeri és megismételhetetlen, és ezért szép. Azt is tudtad, hogy a halál törvény és nem büntetés. De azt tudtad-e, hogy szerettünk és becsültünk téged? Mondtuk-e ezt neked addig, amíg éltél?

Csöppnyi vigasztalást csak az jelent, hogy akit elveszítünk, az már egészen a miénk, mert bennünk halhatatlan.

Utolsó utad végéhez értünk, Sándor. Először édesanyád nevében búcsúszom a költő szavaival:

"Virágok, hogy tudtok nyílni?
Madarak, hogy tudtok szállani?
Gyerekek, hogy tudtok játszani?
Az én fiam halott!

A nap megálljön /.../
és legyen minden hideg, zord, sötét,
dermedjen meg a szálló idő is,
mert lehunyta élő, sugáró szemét
a fiam.

Tudod, Sándor, milyen borzalmasan nehéz, amikor az édesanya temeti a fiát?

Feleséged is - akivel 30 boldog évet éltél - itt áll koporsód mellett lányoddal és vejeddal együtt. Az ő nevükben is búcsúszom. Könnyük ígéret: soha nem felejtenek el.

Munkatársaid is itt vannak: elkísértek utolsó utadon. Tudom: meg-

örzik emlékedet kegyelettel.

Nem hallhatod már az éneket sem, a férfikönyvektől áztatott éneket. De sokat énekeltél velük! Ők is búcsúznak tőled.

Diákjaid is eljöttek. Itt állnak körülötted. Nekik már igazgató bácsi maradsz mindig. Nem felejtenek el.

Itt vannak barátaid, elvtársaid, a járás és a falu vezetői; velük együtt és búcsúzom, Sándor. Nyugodjál békében.

Nagyberki, 1979. szeptember 29.

--

1957 ősztől haláláig a Nagyberki Állami Általános Iskola igazgatója volt.

*

Berta Endre
/1931-2002/

Tisztelt Gyászolók!

Két olyan perc van az ember életében, amelyek közül az egyik el-
len nem tehet semmit, a másikat sem kerülheti el. A születés és a
halál percei ezek. Születésünkkel jogot kapunk az élethez: az öröm
és a bánat állandó harcának elviseléséhez, és mindezek keserű gyü-
mölcske a halál.

Göllében születted, Endre, ott éltél több mint három évtizedig,
mégis nagyberki földre viszed magaddal a Cönde, a Kács-alja, a Szent-
péteri erdő, a Potyondi malom és a Kistrét emlékét.

De a nagyberki Véralja emlékét is magaddal viszed, ahol értő ke-
zekkel gondoztad szőlődöt; munkádat családod folytatja szeretettel
és tisztelettel.

1955-ben léptél először a katedrára. Harminchat évig oktattad és
nevelted a gyerekeket. Tíz évig igazgatóhelyettesként, tizenkét évig
igazgatóként dolgoztál a berki iskolában.

Nem találtál gyógyszert a magad számára, nem találtak azok sem,
akik érted és melletted fáradhatatlanul küzdöttek az életedért.
Aztán egyszercsak vége: elfogyott lábaid elől az út; elmentél közü-
lünk, Endre. Te is tudtad, hogy az élet egyszeri és megismételhetet-
len, ezért is szép. Azt is tudtad, hogy a halál nem büntetés, hanem
törvény. Az élet törvénye. De azt tudtad-e, hogy szerettünk és be-
csültünk téged? Mondtuk-e neked akkor, amikor még éltél? Parányi vi-

gasztalást csak az jelenthet, hogy akit elveszítünk, az már egészen a miénk, mert bennünk - amíg élünk - halhatatlan.

Te nemcsak szeretted az irodalmat, hanem írtál is. Írásaiddból sugárzott - sugárzik ma is - az ember és a természet szeretete. Hányszor emelted föl a telefont, ha egy-egy írásunk megjelent: öcsém, mi a véleményed? Mindig volt véleményünk, néhány jó szavunk egymáshoz - ez ma ma már az emberek között ritkaság.

Feleséged nevében búcsúzom először; 45 küzdelmes esztendő van mögöttetek, ez már befejezett tény.

Itt vannak lányaid, vejed, akik éppen úgy a nemzet napszámosai, mint te voltál 47 éven át. Az ő nevükben, és unokáid nevében is búcsúzom.

A gölleiek sem feledtek el: eljöttek, ezt én köszönöm meg helyetted.

A volt munkatársaid és diákjaid - olyanok is, akiket már nem tanítottál - eljöttek hozzád.

Az utolsó út végén a költő szavaival búcsúzom:

"Elegendő-e a föld szeretete,
a gyökérsimogatás?
Megitat-e a földbe lecsurgó eső?
Ád-e enned gyökereiből
a bokor, megfelezi-e veled kenyerét?
Szól-e hozzád,
megigazitja-e ágyadat a fa
- ne aludj, álmodj."

Endre, ne aludj, álmodj, és nyugodjál békében.

Nagyberki, 2002. április 16.

--

A búcsúztatót egyházi temetésen, a család kérésére, mondta el Frech József /1942 - / nyugdíjas, aki a most leírt, társadalmi temetésen elhangzott búcsúztatók szerzője és elmondója volt.

--

Nagyberki, 2005. december

Frech József